

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2022|015 VAN 12 MEI 2022

OVER DE VOORLOPIGE OPHEFFING VAN BESCHERMING VAN ZES WINDMOLENS UIT HET PILOOTPROJECT 'HEREVALUATIE VAN WINDMOLENS (2020-2021)', NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER MATTHIAS DIEPENDAELE VAN 15 APRIL 2022

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 12 mei 2022 volgend advies uit:

I. SITUERING ADVIESVRAAG

1. De VCOE ontving op 15 april 2022 een adviesvraag van Matthias Diependaele, minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de voorlopige opheffing van de bescherming van zes windmolens.

Dit pakket betreft met name de opheffing van de bescherming als dorpsgezicht van de molenromp van de Puttenbergmolen met omgeving in Begijnendijk (Betekom) en van de Stenen Molen met omgeving in Zottegem (Grottenberge). Tevens wordt de opheffing voorgesteld van de bescherming als monument én als dorpsgezicht van de windmolen Schaliën molen met omgeving in Tessenderlo. De drie overige dossiers omvatten de opheffing van de bescherming als monument van de Doornzelemolen in Evergem, de windmolen De Korenbloem in Kinrooi (Ophoven), en de windmolen van het Lindeke in Ledegem (Sint-Eloois-Winkel).

Voorliggende opheffingsvoorstellen kaderen in de herziening van het beschermd erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024). Ze vloeien voort uit een pilootproject '*herevaluatie van windmolens (2020-2021)*' waarin alle bewaarde traditionele windmolens in Vlaanderen onderzocht werden aan de hand van een thematisch-typologisch toetsingskader en op basis van de huidige erfgoedwaarden en criteria. De resultaten en methodologie van dit pilootproject zijn gepubliceerd in het onderzoeksrapport '*Tussen hemel en aarde. Een herwaardering van het windmolenerfgoed in Vlaanderen*'.¹

2. De commissie spreekt zich in dit advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige opheffingen, met name: (a) de ministeriële besluiten tot voorlopige opheffing, (b) de fotoregistraties, (c) de afbakeningsplannen, (d) de inhoudelijke dossiers, en (e) het bijbehorende onderzoeksrapport '*Tussen hemel en aarde. Een herwaardering van het windmolenerfgoed in Vlaanderen*'.

II. ALGEMENE BEOORDELING

3. Wat betreft voorliggend pakket dient allereerst opgemerkt te worden dat de opheffingsvoorstellen in hoofdzaak gemotiveerd worden vanuit een (ernstige) aantasting van erfgoedwaarden. De thematisch-typologische herevaluatie vormt veeleer een bijkomend motief. De commissie betreurt ten eerste het gebrekkig beheer dan wel ondoordachte ontwikkelingen die geleid hebben tot het verlies aan erfgoedwaarde. In elk van deze dossiers ontbrak een gepast beheerstraject conform de beschermingsgrond en bleven eventuele handhavingspogingen

¹ E. Vandeweghe et al., *Tussen hemel en aarde. Een herwaardering van het windmolenerfgoed in Vlaanderen* (agentschap Onroerend Erfgoed, 2021): <https://oar.onroenderfgoed.be/item/6218>

zonder resultaat, hoewel de noodzaak hiervan al op moment van bescherming duidelijk was. Dat heeft ertoe geleid dat de verderzetting van de beschermingen vandaag in vraag wordt gesteld.

Zoals eerder benadrukt kan gebrekkig beheer en verwaarlozing op zichzelf geen aanleiding zijn tot opheffing en is het zeker niet de bedoeling eigenaars en beheerders te 'belonen' voor het niet naleven van hun verplichtingen. Voorliggende dossiers tonen nogmaals de noodzaak aan van gericht beheer en handhaving (deel IV) alsook van de waardering en vrijwaring van de omgevingscontext, die voor windmolenerfgoed van specifiek belang is (deel V). De commissie vindt het wel positief dat de betreffende beschermingen mee afgewogen zijn binnen het thematisch kader van het pilootproject, waardoor ze gevat worden in een integrale visie rond dit erfgoed.

Alvorens dieper in te gaan op de problematiek van de individuele opheffingsdossiers (deel IV, V en VI van dit advies) formuleert de commissie dan ook enkele algemene bemerkingen inzake de evaluatie en actualisatie van het beschermd windmolenbestand.

III. EVALUATIE EN ACTUALISATIE VAN WINDMOLENBESCHERMINGEN

4. De commissie apprecieert het grondige evaluatieonderzoek beschreven in het onderzoeksrapport. Vorige adviezen drongen aan op de vereiste om bij opheffing of wijziging van bescherming steeds uit te gaan van een zorgvuldige waardebeoordeling en kritische thematische toetsing in een Vlaams perspectief.² De methodologie van het pilootproject '*herevaluatie van windmolens*' is in dat opzicht voorbeeldig. De 196 beschermde windmolens en 11 potentieel beschermenswaardige windmolens werden aan elkaar afgewogen in betekenisvolle groepen en met gebruik van eenduidige selectiecriteria inzake erfgoedwaarde en behoudsperspectief. Positief is dat de evaluatie ook terugviel op expertise van buitenaf (o.a. molenspecialisten Monumentenwacht Vlaanderen) en de input van diverse erfgoedactoren (eigenaars, lokale besturen, molenverenigingen). De commissie verwacht dat dergelijk grondige aanpak aangehouden wordt bij de verdere thematische evaluaties van het beschermd erfgoedbestand.
5. Uit het onderzoeksrapport maakt de commissie op dat het merendeel van de 196 onderzochte beschermingen de thematische toets doorstaat en aldus behouden blijft. Het onderzoek bevestigt evenwel de noodzaak van het inhoudelijk actualiseren en versterken van deze bestaande windmolenbeschermingen:³
 - a) Het betreft doorgaans oudere beschermingsbesluiten met beperkte afbakeningen, zeer summiere motivaties en weinig aanknopingspunten op vlak van beheer. Hierdoor kunnen nadelige ontwikkelingen moeilijker voorkomen worden of blijft gericht beheer uit. Voorliggend opheffingspakket is symptomatisch. Bij vier van de zes dossiers slaagde men er in het verleden niet in om de nodige herstel- en restauratiewerken af te dwingen in het kader van de bescherming of ging men bij restauratie compleet voorbij aan waardebeoordelende karakteristieken (zie deel IV). In drie gevallen is verlies aan erfgoedwaarde te wijten aan wijzigingen in de omgevingscontext (zie deel V). De ervaring leert dat te behouden beschermingen vaak aan inhoudelijke actualisatie en optimalisering toe zijn (omschrijving

² Cf. onder meer VCOE 2021 018; VCOE 2021 027; VCOE 2021 028; VCOE 2021 030; VCOE 2021 057. De commissie verwijst ook specifiek naar VCOE 2020 036 – Advies wijziging en opheffing bescherming pakket windmolens; Brief van de VCOE aan minister Diependaele met betrekking tot '*adviestaken en initiatieven onroerend erfgoed*' (12 december 2019).

³ VCOE 2020 036 – Advies wijziging en opheffing bescherming pakket windmolens. Cf. ook de opmerkingen onder par. 6 van VCOE 2022 011 – Advies 22 opheffingen en wijzigingen van beschermingen.

erfgoedwaarden, keuze van beschermingsstatuut, afbakening, erkenning omgevingscontext, beheersdoelstellingen).

- b) Een specifiek knelpunt voor dit type erfgoed betreft de windvang. Het actief gebruik van windmolens en maalvaardige restauraties bieden de beste garantie op behoud, maar hiervoor is een open ligging nodig die voldoende aan- en afvoer van wind voorziet. De commissie vindt het daarom positief dat het pilootproject uitgebreid werd naar ruimere molenomgevingen mét beoordeling van de windvang – hoewel niet (langer) relevant voor dit pakket. Het onderzoeksrapport concludeert dat heel wat omgevingen van (potentieel) maalvaardige molens – zelfs indien mee beschermd – onvoldoende beveiligd zijn om de windvang te verzekeren. Zelfs binnen een perimeter van 100m rond de windmolen blijkt het juridisch moeilijk om aantasting van de windvang tegen te gaan.⁴ Er dienen dan ook dringende stappen ondernomen te worden om de windvang van (potentieel) maalvaardige molens te vrijwaren. Dit is niet alleen nodig in het kader van een zinvolle bescherming, maar ook gelet op de vele inspanningen die vrijwilligers en molenverenigingen leveren om het molenerfgoed te herwaarderen.
- c) Los van omgevingscontext en windvang tonen de hier voorgestelde opheffingen aan dat windmolens kwetsbaar zijn voor materiële aantasting. Het onderzoeksrapport stelt dan ook vast dat onderzochte windmolens die goed bewaard bleven over het algemeen wel goed scoren op volledigheid en samenhang, maar minder op oorspronkelijkheid. Bovendien werden een aantal beschermde molens in het verleden gerestaureerd, al dan niet met herbestemming, zonder veel rekening te houden met typologische karakteristieken. Maar ook beschermingen van windmolens waarvan de erfgoedwaarden buiten kijf staan kunnen door restauratie of verplaatsing aan inhoudelijke herwaardering toe zijn.

De commissie begrijpt dat actualisaties van beschermingen niet doorgevoerd kunnen worden binnen het tijdsbestek van het pilootproject en dat prioritair ingezet zal worden op de meest bedreigde gevallen. Voorliggende dossiers leren echter dat ook molens en molenomgevingen met behoudsperspectief kwetsbaar zijn voor (snel voortschrijdende) aantasting die moeilijk terug te draaien valt. De commissie dringt daarom aan dat de onderzoeksresultaten aangegrepen worden om effectief en pro-actief werk te maken van het optimaliseren van te behouden beschermingen van windmolens.

In dat opzicht wijst de commissie ook op de tientallen (nog) niet-beschermde molenomgevingen die volgens het onderzoeksrapport voor bijkomende bescherming als cultuurhistorisch landschap – en dus niet louter als overgangszone in functie van windvang – in aanmerking kunnen komen.⁵

IV. NOODZAAK VAN GERICHT BEHEER EN HANDHAVING

6. De commissie stelt vast dat voor vijf van de zes hier voorliggende dossiers een opheffing van bescherming wordt voorgesteld omwille van artikel 6.2.1, 1° van het Onroerenderfgoeddecreet: *‘de erfgoedwaarden van het beschermde goed zijn onherstelbaar aangetast of verloren gegaan’*. Enkel voor de sterk verbouwde Doornzelemolen in Evergem wordt als rechtsgrond verwezen naar een opheffing omwille van het algemeen belang (Onroerenderfgoeddecreet art. 6.2.1, 3°).
7. De commissie erkent dat het merendeel van de voorliggende beschermingen in hun huidige

⁴ Vandeweghe et al., *Tussen hemel en aarde*, pag. 84-94; VCOE 2020 036 – Advies wijziging en opheffing bescherming pakket windmolens.

⁵ Vandeweghe et al., *Tussen hemel en aarde*, pag. 67.

toestand de thematisch-typologische toets niet (langer) doorstaan, maar betreurt ten zeerste dat men er niet is in geslaagd om de instandhouding van deze windmolens en/of hun omgevingscontext te verzekeren. Telkens ligt gebrekkig beheer mee aan de basis van het verlies aan erfgoedwaarde. Nochtans hadden tijdige maatregelen verder verval kunnen tegengaan of nog tot een zinvol herstel kunnen leiden. Zo wijst de commissie op concrete restauratiemogelijkheden die reeds voorlagen op moment van bescherming (windmolen De Korenbloem; windmolen Schaliën molen) of na een calamiteit (Doornzelemolen; windmolen van het Lindeke), maar die echter niet werden doorgezet of in het geval van de Doornzelemolen resulteerden in een onoordeelkundige verbouwing. Voor de ontmantelde windmolen van het Lindeke in Ledegem was er in 2000 zelfs een toelating met premie voor een concrete heropbouw en restauratie op een alternatieve locatie

Het is onbegrijpelijk waarom er in het verleden niet doortastender werd opgetreden in functie van deze beschermingen. Het is de commissie tevens onduidelijk waarom eigenaars niet dwingender konden worden gewezen op hun verplichtingen in die gevallen waar duidelijk verzaakt werd aan de instandhoudings- en herstelplicht.⁶ Hoewel het actiefbehoudsbeginsel te allen tijde geldt (Onroerenderfgoeddecreet art. 6.4.1 en Onroerenderfgoedbesluit art. 6.1.1), bleek het afdwingen van een correcte omgang met dit beschermd erfgoed helaas niet mogelijk.

De betreffende dossiers tonen dus nogmaals aan dat een gericht beheer en adequate handhaving essentieel zijn. Voor de te behouden windmolenbeschermingen moet hier dan ook effectief werk van worden gemaakt, zoals eveneens benadrukt in het onderzoeksrapport.⁷ Zonder dergelijke garanties schiet het beschermingsbeleid haar doel voorbij.

8. De commissie herinnert eraan dat gebrekkig beheer op zichzelf geen aanleiding kan zijn tot opheffing van een bescherming. De parlementaire voorbereiding stelt duidelijk: *'In geen geval kan verwaarlozing of gebrek aan onderhoud door de (huidige of vorige) zakelijkrechthouder of beheerder aanleiding geven tot een wijziging of gehele of gedeeltelijke opheffing van de bescherming'*.⁸ Het kan absoluut niet de bedoeling zijn dat een opheffing van bescherming zonder meer tegemoetkomt aan (jarenlang) slecht beheer en op die manier eigenaars en beheerders mogelijk aanzet tot verwaarlozing van hun beschermd goed.

Dat voorliggende windmolens vandaag niet langer beschermenswaardig worden geacht moet volgens de commissie dan ook begrepen worden in het ruimere kader van het vergelijkende thematische evaluatieonderzoek. Met uitzondering van de Doornzelemolen tonen de inhoudelijke dossiers en fotoregistraties aan dat de erfgoedwaarden van de molens en/of hun omgeving in die mate zijn aangetast dat een verderzetting van de bescherming in het Vlaamse perspectief en binnen dit ruimere thematische kader weinig zinvol is. Voor die molens die (gedeeltelijk) ontmanteld werden, rest er door slechte bewaarcondities en een verstoorde omgevingscontext ook onvoldoende oorspronkelijk materiaal voor een authentieke heropbouw op de historische, dan wel nieuwe locatie.

De commissie merkt niettemin op dat enkel het opheffingsbesluit van de Doornzelemolen een expliciete motivering geeft op basis van de selectiecriteria van het vergelijkende evaluatieonderzoek. In de overige gevallen wordt hier enkel in de inhoudelijke dossiers summier naar verwezen. Bovendien dient voor de windmolens De Korenbloem, de Stenen Molen en de

⁶ Dit is met name het geval voor de windmolen De Korenbloem, de windmolen van het Lindeke, de windmolen Schaliën molen met omgeving, en de Stenen Molen met omgeving.

⁷ Vandeweghe et al., *Tussen hemel en aarde*, pag. 95-109.

⁸ *Parl. St. Vl. Parl. 2021-13, nr. 1501/1, 60-61.*

gedemonteerde Schaliënmolens opgemerkt te worden dat er geen sprake is van een ‘volledig’ verlies aan erfgoedwaarde. De commissie vraagt aldus om de uitgevoerde thematisch-typologische toetsing (selectiecriteria, verhouding tot andere beschermde windmolens) in alle voorliggende opheffingsbesluiten expliciet te onderbouwen. Op die manier is duidelijk dat de opheffingen kaderen in een groter geheel.

V. WAARDERING EN VRIJWARING OMGEVINGSCONTEXT

9. De commissie stelt vast dat er bij voorliggende dossiers ook sprake is van nadelige ruimtelijke ontwikkelingen in de molenomgevingen. De (beperkte) afbakening van de beschermde monumenten alsook bijkomende beschermingen van deze omgevingen, bleken meestal ontoereikend om de contextwaarde van de molens te vrijwaren. Dit bevestigt opnieuw het belang van een oordeelkundige en coherente afbakening van beschermingen, die weliswaar kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen maar steeds het geheel aan erfgoedwaarden en -context als uitgangspunt horen te hanteren.⁹ Specifiek voor het molenerfgoed pleit het onderzoeksrapport voor een betere erkenning van deze omgevingscontext.¹⁰
10. De drie beschermde dorpsgezichten waarvan de opheffing nu wordt voorgesteld zijn illustratief voor deze problematiek. Voor twee dorpsgezichten had al vanaf het moment van bescherming beter geanticipeerd kunnen worden op ontwikkelingen met negatieve impact op het erfgoed en het behoudsperspectief. In diezelfde lijn vindt de commissie dat de vandaag voorliggende opheffingsvoorstellen weinig houvast bieden voor de waardering van nog aanwezige contextwaarden (o.m. bijbehorende molenaarshuizen) na stopzetting van de bescherming als dorpsgezicht. Concreet wijst de commissie op het volgende:
 - a) Zeer opmerkelijk is het geval van de Puttenbergmolen in Begijnendijk, waarvan de directe omgeving in 1982 mee werd beschermd omwille van de landschappelijke waarde en zichtwaarde. Ondanks de bescherming als dorpsgezicht werd met toestemming een inbreidingsproject gerealiseerd waardoor de open en landelijke omgeving rond de molen evolueerde tot een meer ‘gesloten’ bebouwd gebied. Het lijkt de commissie een gemiste kans dat de karakteristieken van dit dorpsgezicht niet zorgvuldiger werden gewaardeerd bij totstandkoming van het inbreidingsproject. Temeer gezien naar aanleiding van dit project een afzonderlijke (te behouden) monumentbescherming werd vastgelegd voor de molenromp, schouw en sulfermolen.

De commissie merkt overigens op dat de langgestrekte percelen aan de overzijde van de Pater Damiaanstraat wel hun open karakter behielden. Ook blijft de door het huidige dorpsgezicht gevatte molenaarswoning – ondanks de verbouwing – kenmerkend voor het industrieel-archeologisch ensemble. De commissie vraagt daarom voor de Puttenbergmolen te onderzoeken of een deel van het dorpsgezicht alsnog beschermd kan blijven in functie van de afleesbaarheid van de molensite en de samenhang met de molenaarswoning.

Bijkomend pleit de commissie voor een inhoudelijke actualisatie van de te behouden bescherming als monument van de Puttenbergmolen. Dit in functie van het behoud van de maalinstallatie en sulfermolen, alsook van de afleesbaarheid als mechanische maalderij. Momenteel biedt de bescherming weinig garantie op het behoud van de maalinstallatie. Ook strookt de afbakening van de bescherming als monument niet met de huidige situatie op het terrein. De beschermde sulfermolen werd blijkbaar in functie van het inbreidingsproject

⁹ Cf. VCOE 2022 011 – Advies 22 opheffingen en wijzigingen van beschermingen.

¹⁰ Vandeweghe et al., *Tussen hemel en aarde*, pag. 25-26, 67-69, 83-94.

verplaatst en buiten op blokken gezet. Het is voor de commissie onverstaanbaar dat de projectuitvoering niet overeenstemde met de gelijktijdig vastgelegde bescherming als monument.

- b) Bij de Schaliën molen in Tessenderlo stonden de historische landschapskenmerken van het omvangrijke dorpsgezicht al op moment van bescherming onder druk door bebossing en geplande verkavelingen. De commissie stelt vast dat deze aantasting zich ondanks de bescherming gewoon kon voortzetten. Een geplande aanvullende bescherming van het zuidwestelijk deel van de molenbiotoop in functie van de windvang werd nooit gerealiseerd. Deze ontwikkelingen hebben er mee toe geleid dat een maalvaardige reconstructie van de molen op deze locatie vandaag weinig zinvol is en dat de aangetaste molenomgeving nog onvoldoende historische en industrieel-archeologische waarde bezit om de bescherming als dorpsgezicht verder te zetten. De commissie vraagt evenwel om de nog bestaande, verbouwde molenaarswoning – die mee bijdroeg aan de historische waarde van het dorpsgezicht – nader in waarde te duiden.
- c) Met betrekking tot de Stenen Molen in Zottegem merkt de commissie op dat het beschermde dorpsgezicht zich beperkt tot het perceel van de molen. De architecturale en volkskundige waarde van de molenromp lagen vooral in zijn functie als baken in het landschap. Gelet op de bij bescherming reeds vervallen staat, stelt zich de vraag of er voor de beperkte afbakening van bescherming van enkel de molenromp toen wel nog voldoende behoudsperspectief was. Het is de commissie onduidelijk waarom de suggestie van de provinciale KCML-afdeling om het molenerf in het dorpsgezicht mee op te nemen niet werd gevolgd.¹¹
11. Volledigheidshalve wijst de commissie erop dat de omgeving van de als monument beschermde windmolen De Korenbloem in Kinrooi (Ophoven) destijds niet mee werd beschermd. Door verkaveling en verbouwing verloor de molensite in de daaropvolgende decennia aan contextwaarde. De voormalige molenaarswoning op het aanpalende perceel is opgenomen als vastgesteld bouwkundig erfgoed.¹²
12. Wat tot slot de Doornzelemolen (Evergem) betreft stelt de commissie vast dat de als cultuurhistorisch landschap beschermde omgeving van de Doornzeledries op heden goed bewaard bleef. De windmolen zelf is na de ‘harde herbestemming’ van 2000-2002 niet meer herkenbaar als typologisch zeldzame binnen- of kettingkruier. Dergelijke vergunde ingrepen – uitgevoerd volgens toenmalige restauratie- en herbestemmingsinzichten – kunnen op zichzelf geen motivering vormen om nadien over te gaan tot een opheffing van bescherming.

De commissie stelt vast dat de historische waarde en contextwaarde van de Doornzelemolen daarentegen wel behouden bleven. De aanwezigheid van de molenromp op deze plek bestendigt namelijk de laatmiddeleeuwse molenbiotoop aan de westzijde van de Doornzeledries. Ook is de molen nog steeds een baken in dit gaaf bewaarde, open beschermde landschap. Gelet op deze waarden vindt de commissie het noodzakelijk dat de bescherming als monument wordt verdergezet – al dan niet in geactualiseerde vorm. Daarbij is bijkomend onderzoek naar de artistieke en esthetische waarden – die in het dossier niet opnieuw werden afgetoetst – alsook de eventuele ruimtelijk-structurerende waarde nodig. De commissie ondersteunt ook het behoud en de waardering van de verbouwde Doornzelemolen als monument binnen het beschermde cultuurhistorisch landschap van de Doornzeledries.

¹¹ Cf. inhoudelijk dossier ‘Stenen Molen met omgeving in Zottegem (Grotenberge)’, pag. 5.

¹² <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/73170>

VI. REGISTRATIE ERFGOEDWAARDEN

13. Voor de zes opheffingsdossiers wordt geen bijkomende registratie nodig geacht van de erfgoedwaarden die verloren gaan.

De commissie vindt het positief dat de opheffingsvoorstellen wel oog hebben voor de omgang met nog waardevolle of herbruikbare molenonderdelen na opheffing. Ook wordt de belangrijke documentaire waarde van eventueel overgebleven restanten onderkend (bv. het voorgestelde dendrochronologisch onderzoek van de 16de-eeuwse standaard van de windmolen van het Lindeke). Hierbij stelt zich echter de vraag in welke mate eigenaars of beheerders effectief aangezet zullen worden om over te gaan tot gepaste bewaring, hergebruik of ter beschikkingstelling voor onderzoek. Zo wordt geen verplichting opgelegd tot behoud of opslag van molenonderdelen in een onroerenderfgoeddepot. Gelet op de problematische beheershistoriek en ook met oog op toekomstige opheffingen vraagt de commissie om te onderzoeken of de maatregelen tot bewaring, hergebruik of ter beschikkingstelling van molenonderdelen afdwingbaar kunnen worden gemaakt in het kader van het opheffingsbesluit

14. Specifiek wat betreft de Schaliën molen in Tessenderlo ondersteunt de commissie de museale bewaring van waardevolle (zeldzame) molenonderdelen en de opslag van herbruikbare elementen. Uit het dossier blijkt dat deze restanten sinds de ontmanteling van de molen slecht worden bewaard. Een minstens gedeeltelijk verplichte opslag in een onroerenderfgoeddepot lijkt hier dus aangewezen om de bewaring te verzekeren.

VII. DETAILOPMERKINGEN

15. Bijkomend formuleert de commissie enkele detailopmerkingen:

- a) In het inhoudelijk dossier van de Doornzelemolen in Evergem dient op pag. 4 (voetnoot 1) de foutieve link naar het online erfgoedobject gecorrigeerd te worden;
- b) De commissie vraagt de vermelde inspectierapporten van Monumentenwacht Vlaanderen aan de opheffingsdossiers toe te voegen.

VIII. CONCLUSIE

16. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige opheffingen van de bescherming als dorpsgezicht van de Puttenbergmolen met omgeving, de bescherming als dorpsgezicht van de Stenen Molen met omgeving, de bescherming als monument én als dorpsgezicht van de Schaliën molen met omgeving, en de beschermingen als monument van de windmolen De Korenbloem en de windmolen van het Lindeke.

De commissie vraagt volgende (algemene) aandachtspunten mee te nemen in de verdere evaluatie van het beschermd bestand en de optimalisering van het beschermingsbeleid:

- Effectief en pro-actief werk maken van het optimaliseren van de te behouden beschermingen van windmolens (m.i.v. vrijwaring windvang en bescherming molenomgevingen);
- Het inzetten op gericht beheer en opvolging van de te behouden windmolenbeschermingen, met waar nodig handhaving, zoals uiteengezet in het onderzoeksrapport.

Met betrekking tot voorliggende opheffingsdossiers vraagt de commissie:

- de uitgevoerde thematisch-typologische toetsing (selectiecriteria, verhouding tot andere

beschermden windmolens) in alle voorliggende opheffingsbesluiten expliciet te onderbouwen;

- te onderzoeken of de maatregelen tot bewaring, hergebruik of ter beschikkingstelling van molenonderdelen afdwingbaar kunnen worden gemaakt in het kader van het opheffingsbesluit.

Voor de Puttenbergmolen met omgeving vraagt de commissie:

- te onderzoeken of een deel van het dorpsgezicht alsnog beschermd kan blijven in functie van de afleesbaarheid van de molensite en de samenhang met de molenaarswoning;
- de te behouden bescherming als monument inhoudelijk te actualiseren.

Voor de Schaliën molen met omgeving vraagt de commissie:

- de verbouwde molenaarswoning nader in waarde te duiden;
- de verplichting op te leggen om waardevolle en/of herbruikbare molenonderdelen minstens gedeeltelijk op te slaan in een onroerenderfgoeddepot.

De commissie geeft een ongunstig advies voor de voorlopige opheffing van de bescherming als monument van de Doornzelemolen. De commissie vindt het noodzakelijk dat de bescherming als monument van de Doornzelemolen wordt verdergezet – al dan niet in geactualiseerde vorm. Daarbij is bijkomend onderzoek naar de artistieke en esthetische waarden – die in het dossier niet opnieuw werden afgetoetst – alsook de eventuele ruimtelijk-structurende waarde nodig.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweirtdt

Voorzitter